

Folk jako společenský fenomén v čase tzv. normalizace

Fenomén folkové hudby v socialistickém a zejména normalizačním Československu patří k nejzajímavějším a také k nejzásadnějším kapitolám této části českých, resp. československých dějin. Už kvůli svému velmi specifickému postavení, které autor práce přesně charakterizuje: „Tento hudební žánr se pohyboval přesně na pomezí oficiality a neoficiality, osciloval mezi vládnoucí mocí ještě akceptovatelným a už neakceptovatelným. Nikdy ale nebyl ani plně akceptován, ani plně zakázán.“

Folková hudba byla jistě často apolitické, politický význam folku, folkových písniček, jejich autorů a interpretů byl ale také nesporný. A to mimo jiné svým velkým vlivem na širokou českou společnost. Jakkoliv cenná a významná byla činnost disidentských skupin a aktivit, ty se do velké míry omezovaly jen na relativně úzkou skupinu občanů. Právě folk spolu s dalšími „trpěnými“ žánry byl naopak pro velkou část české společnosti „oknem do svobody“. Právě folkový interpreti balancující na hranici a často i za hranicí „socialistické zákonitosti“ zprostředkovali svým posluchačům svobodně pocity a názory lidí, žijících v této „nedějinné“ éře. Řádně povolená vystoupení, ale i koncerty na alternativních scénách, ve studentských klubech, amatérské, zato hojně šířené nahrávky „politické“ folkové hudby (Merta, Nohavica, ale třeba i Ivo Jahelka) – to byly jen některé kanály, kterými se český folk dostával ke svému publiku.

Fenomén folku je ale mnohem širší. Předložená disertační práce je brilantní ukázkou, jak lze toto téma zpracovat, resp. jaká různorodá témata a problémy s ním lze spojit.

Autor kombinuje kapitoly časové i tématické a v celém textu prokazuje vysokou míru erudovanosti a porozumění nejen pro téma folku, ale obecně pro vztah totalitního, resp. autoritářského režimu k „neoficiálním“ hudebním stylům. Svou práci proto začíná již obecným vztahem komunistického režimu k „hudbě prohnitého kapitalismu“ – k jazzu. A to včetně postupné rehabilitace jazzové hudby na oficiální

hudební scéně, která mimochodem přesně kopíruje liberalizaci režimu od druhé poloviny 50. let až do zlaté éry let 60. Pozitivně hodnotím také zasazení vývoj české hudby, resp. folku do širšího mezinárodního kontextu.

Za pozoruhodný a pozitivní počin považuji rovněž fakt, že autor svou prací pronikl i do „žhavé současnosti“. Z tohoto úhlu pohledu je jednou z nejzajímavějších a pro vývoj historické vědy také nejpřínosnějších kapitol „Problém“ Jaromír Nohavica. Tu autor mimo jiné uvozuje slovy: „V debatě, která se o „problému“ Jaromíra Nohavici rozvinula, jde ale o víc. Jde o to, jak jsme schopni vnímat naši minulost jako takovou, jak jsme schopni vnímat sami sebe a generaci našich rodičů a prarodičů. V posledku debata nad Nohavicou směřuje k definici nás samých – našeho společenství a dává dočasnou (protože nikdy a priori neexistují) odpověď na otázku kdo jsme a odkud jdeme.“ Následuje brilantní esej na téma černobílých historických pohledů a honů na skutečné, ale spíše údajné „viníky“, jež se bohužel staly součástí naší demokratické současnosti.

Obdivuhodná je šíře pramenů, kterou Přemysl Houda využívá – od dobových publikací, odborné literatury, archivních pramenů, přes svůj bohatý soukromý archiv. A tak se v práci setkáme i s ilustrativními příklady ideologické indoktrinace z pohádky o Neznámkovi N. Nosova.

Závěrem můžeme konstatovat, že autorovi se podařilo napsat skvělou vědeckou studii, která ukazuje jak na vysokou míru jeho profesionality, tak i na nové možnosti, která česká historiografie při výzkumu soudobých dějin má. Proto mohu jako oponent práce tuto doporučit k obhajobě.

V Brně 8. 5. 2011

doc. PhDr. Lukáš Valeš, Ph.D.

Vysoká škola Newton College